

## 6. Za nauk v petjl.

Pesmarica za šolo in dom. (Izd. društvo sv. Mohorja v Celovcu.) — Pesmi za mladost (Nedvédoval, v c. k. založbi šolskih knjig 20 kr.) — Pevska šola (Fürsterjeva v Ljubljani.) — Mali slovenski pevec (Levičnikov, v Ljubljani, 30 kr.) — Šolarske pesmi z napevi (Fleischmanove pri Giontinitu, 30 kr.) — Cerkevne in druge pesmi (Praprotnikove; napevi so v Riharjevih, „Tov.“ in drugih zbirkah, pri Ničmanu, 30 kr.) — Svete pesmi za šolsko mladost (samo besede, pri Milicu v Ljubljani, 10 kr.)

## 7. Za nauk v telovadbi.

Nauk v telovadbi I. in II. del. (Izd. Slov. Mat. v Ljubljani.)

## 8. Za nauk v gospodarstvu.

Umno kmetovanje in gospodarstvo (Zalokarjevo.) Umni Gospodar (Jančarjev, izd. družba sv. Mohorja v Celovcu.) — Vinoreja (Vertovčeva.) — Umni vino-rejec (Jančarjev, izd. društvo sv. Mohorja v Celovcu.) — Vertnar (Pirčev.) (Vse 3 knjige pri Blazniku v Ljubljani.) — Mali sadjerejec (pri Milicu v Ljubljani, 5 kr.) — Poboľjšani sosedje ali sadjereja v pogovorih (Tomšičeva, izd. družba sv. Mohorja v Celovcu.)

## 9. Za zdravje in lepo obnašo.

Zdravo telo naj boljše blago. (Robidatovo v Celovcu.) — Makrobiotika (dr. Prelogova v Mariboru.) — Olikani Slovenec (Izd. Slov. Mat. v Ljubljani.) — Venček za vezilna darila (pri Giontinitu, 10 kr.)

# Ogled po šolskem svetu.

**Iz južne Štirске. (Gospodom učiteljem južne Štirске!)**

Tovarši! Naznanjam Vam, da je po svojih psiholoških knjigah dovolj znani profesor in šolski nadzornik, gospod dr. Gustav Lindner, ud predstojništva društvu pädagogičnemu v Lipskem (Leipzig) i. t. d. obljubil vstreči prošnji večih okrajnih nadzornikov, da bode v torek 19. aprila t. l. popoldne v Celji (na tanko kdaj in kje se bode pozneje nazna-nilo) učiteljem govoril „o duševnem otroškem razvitku“. Ako bode več vdeležiteljev, bode se morda ta znanstvena razprava po okoliščinah še na 20. in 21. dan aprila raztegnila. Ker je ta predmet silno važen za učitelje in odgojitelje, torej se je nadejati obilno poslušalcev. Osnovana učiteljska društva bodo tudi imela ob enem priliko se eden drugemu še bolj približati ali znabiti še celó zediniti k vzajemnemu delovanju. Kaj pa, ko bi se odborniki in sploh zastopniki naših učiteljskih društev porazumeli, in tudi učiteljski zbor na omenjeni ali pa na 20. dan aprila v Celje sklicali? — Gradiva za to nam gotovo ne manjka.

V Luki, 23. marca 1870.

France Ser. Jamšek.

**Iz Ponikve. (Podpora ubogim učiteljem.)** Dragi „Tov.“! pišem ti nekaj prav veselega; vem, da ti bode dobro dejalo, ker se trudiš za zboljšek materialnega učiteljskega stana. Za preteč. leto je slavni štajerski dež. zbor ob koncu svoje seje po glasovanju po-stave o šolskem nadzorstvu sl. dež. odbor pooblastil, da je 10.000 gl. za subvencije razdelil slabo plačevanim podučiteljem na deželi. Ta vesela novica nas je tudi za tekoče leto doletela; slavni štajerski dež. zbor je sl. deželnemu odboru dovolil 12.000 gl. za subvencije, zato,

ker še dohodki učiteljev niso določno poterjeni. Tak poboljšek dobijo potrebni ljudski učitelji, posebno pa podučitelji, če njih dohodki še komaj 100 gl. ne dosežejo. Koliko tedaj v poterjenih izpiskih do omenjenega zneska manjka, toliko bodo dobili še zraven. S toliko večjo gorečnostjo delajmo tedaj na šolskem polju, ker vidimo da se nam ne nakladajo samo \$\$\$., ampak da se nam tudi djansko pomaga. Slava in zahvala! Napisal sem to, da učiteljski svet zvê to dobrodelnost. Zdravo! —

J. Ž.

**Iz Černomlja. (Učiteljski zbor.)** Kakor je že „Tovars“ omenil, imelo je okrajno učiteljsko društvo v Černomlju 3. marca svoj prvi zbor. Pričujoči so bili vsi učitelji černomljskega šolskega okraja razun dveh. Pervomestnik ali načelnik osnovalnega odbora, učitelj Juvan, pozdravi došle tovarše, in pravi, da ga prav zelo veseli, da so se že večkrat na njegov poziv zbrali, in da jih pa posebno danes z veselo ganjenim srcem tukaj zbrane vidi. Potem nadaljuje: „Da so nam društva živa potreba, ni treba vam še razlagati, mislim, da vsak že spozná, da bi nova šolska postava, ktera nam je prinesla novo dobo, o kateri nam je začelo solnce vzhajati, da bi ostala brez nas le mrtva čerka na popirju; le mi ji tedaj dajemo življenje, tedaj ne eden sam, ampak mi vsi združeni, sej le v družbi je moč. Tudi smo sicer imeli do sedaj včasih zbere ali konferencije; govorilo se je pa le o prasanjih, ktera nam je konzistorij pošiljal; po večih dekanijah se pa še zborovalo ni. Vsa druga doba je sedaj nastopila; lahko si združeni sami pomagamo, da eden drugemu nasvetujemo in tako tudi novim tirjatvam zmirom bolj zadostujemo. Kdor ne napreduje, ne ostane le pri starem kopitu, ampak gre še celó rakovo pot. Nova šolska postava nam, se vč, da le bolj delo naklada, za naše plačilo se malo zmeni, toda zvesto spolnujmo svoje dolžnosti, potem za storjeno delo tudi lahko plačilo tirjamo, in to se nam bode moralo tudi dati. Društva niso tedaj le za to osnovana, da bi se ljudske šole zboljševale, ampak, da bi se tudi naša plača zboljšala in predrugáčila. Društva so, kakor vidimo, po nekterih drugih krajih o tem že veliko storila; sej smo že večkrat brali, da je to ali uno društvo prošnjo poslalo deželniim zborom, da bi se učiteljem plače zboljšale in predrugáčile; kdor pa terka, gotovo se mu odprè, in kdor večkrat prosi, bode tudi uslišan. Ne bodimo tedaj tudi mi zaspani, posnemajmo one, in pomagajmo si sami, Bog nam daj srečo!“

Po tem kratkem govoru prebere pervomestnik društvena pravila, ki nam jih je vlada 12. februarja t. l. poterdila, in potem je volitev pervosednika. Enoglasno je bil za pervosednika izvoljen zgorej imenovani načelnik začasnega odbora.

Na versti je prvo vprašanje: „Kaj je vzrok, da učitelj, ako je še tako marljiv, ne more pri svojih učencih doseči tistega napredka, kterega želi — zlasti v našem šolskem okraji — in kako bi se temu nekoliko pomagalo?“

Pervosednik pravi, da je razložnik ali referent tega vprašanja g. Jeršinovec; ker pa ga ni pri zboru, naj zbor glasuje, ali se naj to vprašanje obravnava, ali se naj odloži za drugi zbor.

G. M. Stanonik pravi, da naj se o tem brez referenta obravnava. Učenci v našem okraju ne napredujejo slabo; tako sta se prepričala gospod okrajni poglavar in gospod okrajni šolski inšpektor. Ako sta onadva naše šole hvalila, ne moremo jih sami grajati. Da bi pa otroci lahko še bolj napredovali, je res, in ako povem, kateri vzrok, ki zadržuje napredek, povem tistega, iz katerega vsi drugi izvirajo, in ta je pri nas „revščina staršev“. Zavoljo revščine ne morejo starši svojim otrokom potrebnega šolskega orodja kupiti, ali celó ne, ali ne o pravem času, in to gotovo napredek zadržuje; zavoljo revščine jim po zimi ne morejo napravljati potrebne obleke; bosí in tako rekoč na pol nagi pa tudi ne morejo po snegu in v mrazu v šolo hoditi; zavoljo revščine ne morejo starši po letu pastirjev najemati, za pašo tedaj svoje lastne otroke rabijo, in zopet ne morejo v šolo, ali saj ne redno. Zavoljo revščine hodijo otroci neredno v šolo. Koliko pa to škoduje šoli, vsak vé.

G. F. Schönbrunn pravi, da otrokom tudi zavoljo tega bukev primanjkuje, ki jih prepogostoma spreminjajo. Marsikteri otrok varuje bukvice, da bi jih potem še njegov mlajši bratec ali njegova mlajša sestra rabila; toda prvo ali drugo leto, ko začne mlajši bratec v šolo hoditi, morajo se že kupovati novi „Abendniki“.

G. M. Stanonik odgovarja, da mi ne moremo in tudi ne smemo tirjati ali nasvetovati, da bi se knjige ne spreminjale; kajti ako se nova šolska knjiga piše, gotovo se bo boljše spisala, kakor je prejšnja, in po boljših knjigah moramo segati.

G. J. Kavšek pravi, da predolga pot tudi zadržuje, da otroci ne morejo redno hoditi v šolo, zakaj nekteri imajo 2 do 3 ure do šole. Se vé, da po postavi take otroke ne moremo v šolo siliti, toda pri nas se pa vendar silijo. Morda se bo temu nekoliko pomagalo, ako se poterdi postava, ki govori o množenji šol?

G. P. Borštnik terdi, da je večkrat tudi slaba pot vzrok, da otroci neredno v šolo hodijo, in tedaj ne napredujejo, kakor bi mógli. Občine naj bi se silile boljše pota delati.

G. M. Stanonik ga zaverne in pravi, da se mi ne moremo še vtikati v take naprave; za to so cestni odbori.

G. J. Juvan pravi, da so v našem šolskem okraju prenapolnjene šole. Po postavi bi ne smel en učitelj čez 60 — 80 učencev v enem razredu imeti, tukaj jih imajo pa nekteri celó po 200. Za naš kraj je treba tedaj več učiteljev.

G. F. Schönbrunn graja metliško šolsko poslopje, ker pravi, da je njegova šolska izba tako natlačena, ker je tako majhna, da ne morejo otroci po klopih sedeti, ampak jih mora veliko stati ali pa na tla sedati. Otroci zavoljo tega zlasti pri pisanji silno zastajajo. On tedaj želi nove šole, ki jo je prav prav treba.

G. J. Schiller želi, da bi se več knjig, prave in o pravem času za uboge šolarje v ta kraj pošiljalo. Ako pogledamo primerno število razposlanih knjig za uboge z različnimi šolskimi okraji, razvidimo, da jih na naš kraj skoraj naj manj pride. Mislim, da jih tako razpošiljajo, da v katerem okraju se naj več bukev kupi, tje se jih naj več za uboge pošlje,

tedaj jih premožni kraji naj več dobé. Boljše bi bilo število kupljenih bukev s številom učencev primerjati, in kjer je zavoljo revščine naj več otrok brez bukev, tje naj bi se jih naj več za uboge šolarčke poslalo, in sicer prave in o pravem času. Včasih se dobé taki „abecedniki“, ki se že zdavnej več v šoli ne rabijo, in to še le sredi leta, ali pa še pozneje.

O drugem vprašanji: „Kako naj bi se A. Praprotnikova „Slovnica za pervence“ obdelovala in koliko učitnih ur naj bi se obrnilo v ta namen? govoril je naj več le učitelj Juvan, ker nekteri še niso te slovnice pregledali, drugi si je pa še omislili niso. On pravi: Jezik ali govor je velik dar božji. Komaj je dete 2, 3, 4 dni staro, začénja se že mati z njim pogovarjati. Ko večje prihaja, kaže mu sčasoma reči, jih imenuje, govori o njihovih lastnostih, pripoveduje, kaj delajo, itd.; mati ga uči govoriti, prva šola je tedaj že v naročji matere. Toda kar se otrok od matere nauči, ne zadostuje za izobraženega človeka. Izobražen človek mora znati gramatično prav svoje misli izgovarjati in jih potem tudi pisati, in to naj se že otrok v vsaki šoli uči. Se vé, da se to lahko pri berilnih vajah izvršuje, torej je rekel tudi g. Kremer, vodja v Mariboru — pri tretjem splošnem zboru avstrijskih učiteljev, da naj se razun berila vse knjige iz ljudskih šol odpravijo. Posebno je grajal slovnico. Ali jaz terdim: ako hoče človek gramatično prav govoriti in pisati, mora vendar saj najpotrebniša pravila vedeti, in ta naj se nauči iz slovnice in sicer iz praktične slovnice, ne pa iz take, kakor je tista „Sprachlehre“, ki jo je g. Kremer grajal — mislim, da je pač vsem znana? — Kdor se ni učil slovnško prav govoriti, vidimo v kaki zadregi je, ako hoče z obraženim človekom prav govoriti, še bolj pa se vidi to pri pisanji. Veliko jih zna lepo pisati, ki so se v šoli naučili; toda ko jim je treba pisati kako pismo, si tega že ne upajo. Kaj je družega krivo, da si ne upa, kakor to, ker ne vé, ali prav piše, ali ne, ker se ni slovnice učil. Temu naj se tedaj v šoli pomaga. Mi Slovenci nismo še imeli nobene primerne slovnice za ljudske šole pisane, prvo nam je tedaj znani učitelj A. Pr. spisal, ki jo je tudi sl. ministerstvo poterdilo. Res je nekoliko pomanjkljiva, pa za naše učence bo že zadostovala, ako učitelj le nekaj pomanjkljivega prideva. \*) Poprimimo se je tedaj!

Vprašanje je sicer, kako naj bi se obdelovala; pa jaz se nisem namenil obširno o njej govoriti, ker jo že „Tovarš“ obdeluje, marveč jo vam prav živo priporočam. Omislite si jo, zagotavljam vas, da bote sebi in učencem vstregli, ker je slovnčni poduk v njej prav kratkočasen. V njej najdemo prav veliko vaj za pismeno izdelovanje; v šolah, kjer sta po dva razreda skupaj, daje se tedaj lahko otrokom dovolj primernega dela.

Po mojih mislih bi se že lahko začetek naredil v prvem razredu družega polleta, in sicer tako, da bi otroci vedeli besedo od besede ločiti, da

\*) Da slovnica za pervence ne more biti popolna, razvidi se iz njenega namena. Ravno sedaj pripravljamo to slovnico že za drugi natis. Prosimo, naj nam slavní odbor črn. uč. društva (pa tudi drugi učitelji) naznani svoje misli, kaj bi se pri tej slovnici (razun nekterih tiskarnih malenkosti) bolje preuredilo in vredilo.

bi poznali imena ali samostavnike, časovnike ali glagole v sedanjem, preteklem in prihodnjem času, pridevnike ali priloge, števnike in morda tudi nekaj zaimkov. Mislim, da bi otroci to mogli razumeti. Da bodo otroci imena spoznali, bi se n. pr. tako le delalo: Kako je tebi ime? (s perstom kazaje na učenca) kako tebi? kako tebi? Janez, Tone, Jože so tedaj vaša imena. Povejte mi še več imen! Pa nimajo samo ljudje imen, ampak tudi vsaka druga reč. Kako pravite tej le reči? ali kako jo imenujete? kako to? to? Besede miza, tabla, klop so tedaj tudi imena, ker reči imenujejo itd. Potem naj v „Abecedniku“ imena iščejo; se vé, da se jim mora pomagati. Tako se govori tudi lahko o drugih govornih razpolih, in ni treba, da bi otroci vedeli, da se kaj iz slovnice učé. Knjiga, se vé, se jim ne dá še v roke. V čisto slovenskih šolah bi se pa že lahko knjiga (slovnica) v drugem razredu po malem rabila. Če bodo otroci do 14. leta v šolo hodili, naučé se je lahko popolnoma. (Konec prih.)

**Iz Ljubljane. Postava o šolskem nadzorstvu** za Kranjsko je poterjena. Prihodnjič prinese „Tov.“ vso to postavo.

## Udom družbe v pomoč vdovam in sirotam ljudskih učiteljev na Kranjskem!

V sredo po veliki noči, t. j. 20. t. m. bode ta družba imela ob 9. zjutraj v sobi 3. razreda (v prvem nadstropju na levo) v c. k. normalki

### občni ali véliki zbor,

pri katerem bode ta le versta razgovorov:

1. Poročilo o odborovem delovanju in račun.
2. Nasvetje o načertu novih pravil.
3. Volitev novih odbornikov.

Družniki, pridite k temu zboru prav obilno!

*Odbor družbe v pomoč vdovam in sirotam  
ljudskih učiteljev na Kranjskem.*

## Udom učiteljskega društva za Kranjsko!

Zavoljo nujne stvari bode odbor učiteljskega društva imel v sredo 6. t. m. ob 11. dopoldne v IV. razredu mestne glavne šole pri sv. Jakobu svojo 4. sejo, h kateri vabi tudi vse družnike vsaj iz ljubljanske okolice. Na versti bode nasvét: ali naj se šolsko leto pričinja po stari navadi konec jeseni, ali poleti, in potem še drugi nasvetji posameznih udov.

V odborovem imenu

**A. Praprotnik.**

## Razpis učiteljskih služeb na Kranjskem.

V ljudskih šolah v Loškem potoku, v kočevskem okraju in v Mengišu v kamniškem okraju, ste izpraznjeni učiteljski službi. Prosnje se ravna po slavne c. k. deželne vlade, in se oddajajo pri okrajnih gosposkah — pri prvi do 8., pri drugi pa do 12. t. m.